Број 76. У Новом Саду у петак 4. априла 1903. Година XXXVIII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Велики Петак.

Престаше цветни усклици, умукоше и звона. Све стрепи; Велики је Петак. Живот, који се не гаси, на крст је разапет.

Није Христос имао оружане легионе. Све му оружје би: ум и срце, жива реч коју проповедаше. И разапињући Христа мислише малоумници, да могу свету и узвишену мисао и живу реч Христову на крст разапети.

Али бадава! Што има живота, живи и после смрти. Христова наука из уста малих и незнатних рибара освајаше свет и разруши силу и моћ и надувено господство фарисејско и римско.

Фарисеји се устумараше. Један другог пита: Јеси ли га чуо кад говори? Светина иде за њим и гладна и жедна. А главна му је реч љубав и једнакост: Љуби ближњега, и сви су људи међу собом браћа...

И ставише те речи на мерило и претегоше јаче, но икоје дотле. И ако те речи постану закон, нестаће покорна робља и сиротиње, и онај худи црв из прашине подићи ће смело главу своју.

Зато, на ноге се! И узвикнуше: То је бунтовник, то је хула, то зликовац!

Зар учитељ малих и неуких — бунтовник? Зар проповедник љубави да хули кога? Зар братска једнакост — зликовачко дело?

Његова се крв мораше пролити, да се зајазе умне провале силних и моћних. И да га пред светом осрамоте, ударише га на тешке муке и приковаше на крст као последњег зликовца.

И Христос испи чашу жучи до капи, да људе шљуби и да их збратими.

*

Наста двадесета стотина година по Христу, и ми опет славимо и узносимо Велики Петак. Данас не пузе мали и незнатни у прашини пред силнима и моћнима. Али још увек нема Христове љубави и братства међу људима. Под заштитом вере, а под копреном изопачене Христове науке тера се данас трговина душевнога робља.

Књижници и Фарисеји новијега кова изврћу смисао закона и нечовечно отискују од себе мање и слабије. Рођењем и невредним путем западе им у руке сила и власт. И данашњи Пилати перу руке од народа, кад му највише треба да пруже љубави и братства.

Диже се човек на човека, народ на народ, не могући да зајази неситост својих прилика. Један другог изиграва, вара и лаже. И у том види необичну духовитост и јунаштво. Умници и силници сложно раде на штету свога слабијега брата по Христу и дрско траже славу и хвалу за то. И кад изврше штетно дело, још увек се нађе заблуделих, да им за тренутну добит вичу: Осана!

Удесише замке, материјалне прилике. и лове. У рукама им је богатство, власт законодавство, а слабијем и мањем од себе натоварише — дужности.

Просвета и знање нису сваком приступачни. На то опће благо не дају права оном, ко је слабије просвећен и мање зна, не дају да свако има једнака права. И да може осетити љубави и братске једнакости с њима. Зар само зато, што му прилике нису дале, да се боље просвети и више научи?

Слаба просвета и мало знање створило је спекуланте, који на штету Христове љубави и братске једнакости, а на рачун слабих и малих стварају себи угодне прилике.

Истакоше разне смерове. Хоће једну веру, јединоспасавајућу, хоће један народ, јединствени, хоће широке границе земљине и богате изворе богатства. Чиста незајажљивост! И зато нека пада све и свако пред овим идолима. Оружани до зуба те же својим смеровима и све што стоји на путу, немилице обарају. Идоли су им све и сва, јер нема зар тако снажне руке, која би их порушила...

А љубав и братска једнакост?

И њих засењује још увек велики петак.

*

Сетимо се на Велики Петак косовског мученика.

Ни једном народу не траје велики петак тако дуго, као нашем српском, пећеничком народу. Оном, коме је најте же, ваља прво помоћи. А њему нико је не пружа.

Велики и силни заборављају на мученика, јер је њима добро. Неко мора бити мученик, па кад мора, нека то буде до краја — Србин Он се и онако није за боље што родио. Преко његових леђа моћи ће постићи оно што желе.

Пет векова мучи српски народ страсне муке. И данас као да му муке дотрајаше. Чује се тешки јаук, а брат брату не може да се нађе на невољи. Не може, јер се братској љубави испречила — дипломација.

С које би га стране требало сунце да озари, навукле се тмасте облачине, а кроз њих опет се чује глас дипломације: Још није време!

Није време зар, да престану муке? Није зар чаша жучи до капи испијена? Или се зар страсна седмица мора до краја довршити?

Докле ће Србину трајати велики петак?

Зар ускрс слободе, љубави и братства неће никада доживети?... **Р. Н.**

И крв се пролила.

У земљи „реда и закона“, у земљи, у којој су власти конфисковале и оно мало политичких и грађанских слобода, што их закон даје — на папиру, па владају и управљају по своме нахођењу и своме ћефу, у Хрватској и Славонији под „благословеном“ ером грофа Хедерварског опет се пролила крв људи из народа. Но то тамо није ништа тако необично, јер гроф Хедерварски зна добро да употреби бајонете и оштре набоје кад се тиче тога, да се одржи по што, по то, он и његов систем.

Било је крвопролића народног већ код толико избора; било га је и код понеких израза народног незадовољства против незаконитих и обесних наређења појединих власти и бездушних чиновника, па све то није помутило ни нарушило мир и спокојство бана и његових мањих и већих креатура. Само нека се они одрже, и нека је њима добро, а народ може — пропадати и гинути. Не тиче их се, та остаће га још доста.

Но нису влада и бан увек тако енер-

ПОДЛИСТАК.

НА КОСОВУ.

Из путничких бележака Ивана Иванића.*)

Полазећи са ситничког моста к Митровици пођосмо уским Косовом пољем, за које овамошњи народ говори да је на њему Радич војвода (по народној песми Мусић Стефан), сазнав за погибију косовску видео да је на Косово одоцнио. Ту је, вели народ, војвода од туге и од гриже савести пробо себе мачем, издахнуо и у Вучитрну сахрањен, можда у исто време кад су и Лазар у Приштини а Милош у Шаковици сахрањивани. — Ибарски Колашинци тврде да је Радичева трагедија одиграна на »Радич пољу« у Колашину.

Ово поље, којим сад пролазимо, то је Пантино поље, знамените колико и Косово. На њему је зачетак велике српске државе. Ту је Стеван Немања I. поразио Византинце, војску цара Мануила, састављену из Грка, Фруга, Турака и других, а предвођену стратигом драчким Падијатом. Сва та војска улегла је од Драча преко Црног Дрима у земљу Немањину и улогорила се на овом Пантином Пољу. Немањина се војска прикупила на утоку Ситнице у Ибар, код садашње Митровице, а Немања је провео ноћ у очи битке у замку Звечану. Изјутра изведе Немања своју војску распореди је у бојне редове и рече јој: »Што видите да радим ја, то радите и ви«... И наста страшан покољ, Немања потуче непријатељску војску, од које један део изгибе, други се подави у Ситници трећи би заробљен, а четврти побеже. »Један (Завид) од законопреступне браће (који су, на жалост, предводили византијску војску) удави се у реци, Владимир, најмлађи Градињин син, побеђен и рањен умакне, а Немања освоји његову кнежевину« и поче се називати великим жупаном »Рассаје и Горње и Доње Зенте« и »после славне победе на месту Пантино постаде крај рашки (Ré di Rassia)“*)

На овом пољу, којим сад јашемо, на обалама Ситнице, коју мало час прегазисмо, ударио је дакле Немања 1170. год. темељ српској држави која је на обалама те исте мутне и крваве Ситнице, само пет сати источније, доживела свој слом 1389. год.! Колико је света Србину ова река Ситница!

Село Пантино, сад само десетак српских кућа, лежи у страни од пута. У њему има старо црквиште. Село је врло старо, јер га је још цар Душан уз остале огромне дарове у селима (око 70 села) и приходима поклонио својој цркви Св. Арханђела Михаила и Гаврила код Призрена (»и село Пантино доње у Ситници са међама од »искони« и стлпе, које су орали царству ми«).

Више села Пантина, и Малог и Великог Свињара, (са старим црквиштем), дижу се пошумљене планине, које затварају путнику видик ка планини и рушевинама Чечана (1350 метара) и планини и пределу Обиљу, у коме је име Обилића очувано у именима села Горњем и Доњем Кобилићу и речици Обилићу.

Звечан кога још од Вучитрна гледамо, показа нам се тек сада леп, величанствен, и ми му све брже хитасмо. За часак стигосмо и у стару Дмитровицу, садашњу Митровицу, која лежи на подножју Звечана, а на обалама валовитог Ибра и тихе, сетне Ситнице, који се под Звечаном спајају у загрљај и хитају Рашкој, границама Србинове отаџбине, да јој у својим валима однесу сузе и вапаје неослобођенога Србља...

*

Од некадашњег села Митровице поста за последњих тридесет година жива варошица, као мали увозно-извозни трговачки центар за околне нахије на раскрсници путева за Пећ, Беране (а отуд за Црну Гору), Нови Пазар (а отуд за Босну), Приштину и Скопље. То има Митровица да захвали своме згодном географском положају а највише косовској железничкој прузи која одавде почиње па преко Скопља има везу

*) У Београдском „Трговачком Гласнику“ пише данашњи вице-конзул у Скопљу веома занимљиве путничке црте. Ми доносимо онај одељак који говори о Митровици Косовској и околини, где се недавно бијо крваву бој са Арнаутима и где је погинуо велики пријатељ српски руски конзул Шчербина. (Пр. ур. Заст.)

*) „Историја српског народа“ од П. Срећковића. II. стр. 19 и 30.

гични. Ено вам загребачких септембарских покора и дивљаштва. Четири дана и четири ноћи харали су и пљачкали мирне и вредне Србе грађане у сред „белог Загреба“, па се ту не нађе полиција и војска да учини мира и реда, а бан је, после, правдао, и опет велимо правдао то млитаво и неопростиво држање власти, велећи у сабору, да је то тако било са свим на месту, јер, да су жандари и војска на силу правили мира и реда, било би и онда још (приликом његовог говора) рањених. Како ли је то бан благ према изгредницима, када се тиче личне и имовне сигурности Срба грађана, а како ли успламти и ускипи његово јуначко срце, када когод само дирне — у какав угарски натпис, или двоглавог орла. Та да, ту се тиче бановог положаја према горе, а ту је он врло, врло тугаљив. Шта га се тиче закон, ред и право, када се то односи на ону „шаку“ Срба, а скоро једну трећину становништва у земљи? Та заборавиће то ти доброћудни Срби и опет ће му викати: „Живио бан!“ и гласати за његове кандидате. А већ „српски клуб“ неће ни главом мрднути, само да не озловољи свога господара, „који га храни, а и од зла брани“.

Али друкчије је то са Будимпештом и са Бечом. Ту може какав „пропуст“ коштати и — банске столице, а тешко је растајати се са онаквом, на којој се већ 20 година лепо и удобно седи. Ту су онда одмах државни одветници да затварају и оптужују; ту су жандари и војска да пуцају и боду бајонетима.

Догодило се у Запрежићу крај Загреба. Систем спутава и угушује и оно мало политичких и грађанских слобода. Општинска самоуправа — гарантована колико толико законима — изиграва се и гази ногама. Грађани не могу нигде да се помогну, никуда да макну, па почну — демонстровати против угарске заставе.

О томе смо већ јавили, шта је било са заставом том, истакнутом 11. априла на железничкој станици у Запрежићу. Када су је сељаци скинули и поцепали одмах беше из Загреба од жупаније отпослан један чиновник са 15 жандара. Застава буде по том опет свечано истакнута и жандари јој свечано одадоше почаст. Кад су жандари пошли у село, да тамо предузму истрагу и апшење, „одупру“ им се — веле — сељаци, на што жандари опале из пушака, те једног сељака убију на место, а неколико њих ранише, те се сељаци разбегну. Истражни судац је већ тамо стигао из Загреба, и сад ће затварати и прогањати сељаке, дочим је један правник из Запрежића, за кога веле да је он сељаке наговорио на то, већ ухапшен и отеран у Загреб.

Тако је, ето, то под ером „реда и закона“. А ко је свему томе крив? Да ли онај неуки, а у дну душе своје доброћудни народ? Не, не! Народ тај видио је и зна. како је влада кроз толико дана мирно гледала и дозвољавала оне страшне септембарске покоре, па је држао, да то није ништа, кад се „демонструје“ и против других, а не против Срба. Но он се горко преварио, јер влада није сада више она попустљива и доброћудна влада, која све то мирно гледа и допушта, већ је она сад строга престрога, па пуни апсане и пролива крв грађанску.

Па ко је, онда, кривац том злу?

Удове девојке.

Знате ли ви шта су удове девојке? Не знате, ја ћу вам казати.

Удове девојке се на селу зову оне несрећне девојке, које су ускочиле и седеле неко време код момка, па или их ови отерали или оне њих оставиле. Таких девојака има у сваком селу, има их много, и сваки дан све више и то је једна велика, ужасна несрећа наша. Било је тога и пре, да девојка ускочи, али тако ретко, да се то после дуго и на далеко приповедало. Па и онда девојка није отишла момковој кући, него — попиној, па ту до венчања седела.

Данас није тако. Данас девојка у по дана оде с момком његовој кући, па ту седи невенчана често и по више година: или момак није прешао солдачину, или нема дозволе, или га узели у војнике, па га чека док не одслужи или — што свекар нема трошка, да нахрани и напоји полак села или — што се највише догађа — разићу се, јер тек онда увиде, да нису једно за друго. Ко познаје наше прилике, не ће се томе чудити. Основ, на којем почива цела породична зарада, иструо: светиња брака се профанисала. Бракови се тако лакомислено склапају и тако олако узимају, да је то нешто грозно! Родитељи би требали, да своју децу васпитавају за брак, да их спремају за њега, да говоре деци о великој светињи брака, о његовом значају и доживотности његове везе, о последицама напуштања брака и недозвољеног дивљег брака. Место тога, они су највећим делом баш сами криви несрећи своје деце. Безброј примера знадем, где су родитељи убили породичну срећу своје деце, особито свекрве, а још више пунице, наговарајући ћери на разне неупутности и — да кажем неваљалства — према њиховим мужевима. Безброј примера знадем, где је баш сама мати наговорила кћер да напусти мужа, па да дође кући, но после поручује зету: „дођи по њу, ако ти треба жена“!

Овоме злу, придошло је још једно велико зло, — ускакање. И ту родитељи носе сву кривицу.

Наш млади приповедач Борислав Станковић описао нам је једну успомену из свога детињства, како је једна млада удовица погрешила; ухватила је својта и осудила на једну колико оригиналну, толико страшну казну: да целог века двори и пази једну из света доведену — луду!!

То је било негде у новоослобођеним крајевима у Србији под Турцима, а слични случајеви догађају се тамо и данас, а догађали су се и у Босни и Херцеговини до окупације, па и данас у Црној Гори И код нас је овде била реткост, да је удовица погрешила, а за девојке се ни чуло није! Али данас врло често сами родитељи удесе између себе, да девојка оде момку, па ће, бајаги, лакше добити дозволу за женидбу; у ствари пак, хоће да избегну трошкове, без којих мисле, да не може проћи.

Постоји пословица „неста блага, неста пријатеља,“ али би могла пристати и ова: „неста блага, неста и — морала,“ јер су благостање и морал у врло тесној вези: чим човек материјално падне, долази сваки час у искушење, да и морално падне, па врло ретко да се сачува. Ово тек не треба доказивати. То важи и за читаве народе. Ја разликујем благостање и изобиље. Из изобиља постаје раскош, а раскош је већ неморалан чин. Наш народ је до скора врло добро материјално стајао тако, да је мислио, да има и више, него што му треба, па је почео расипати, терати луксуз — упутио се к неморалу. Корак по корак, као што то обично у животу бива, па је отишао тамо, куда ни сневао није да ће доспети. Свечарство, даћа, па тек сватови! Па онда оно раскошно одело на девојкама, које је сваку меру превршило, па из почетка дукати на девојачким вратовима, за тим дукати с једним сеферином у среди, па онда више сеферина, па сами сеферини без дуката, па на послетку — врхунац беснила — сеферини, опточени златом и камењем! У бољим временима је још којекако и ишло, али настале зле године, па поплаве, па порција и дације све веће, а храна све јефтинија; — с друге стране опет раскош се с њима на бициклу утркује: ушао у крв као и друга страст, па не ће сам на поље, а људи као људи: мисле не могу натраг, па да се спасу, ударили странпутицом.

Скоро сваки је од нас слушао по којега, како приповеда: „волијем не јести, него не пушити. Ето пробао сам, да оставим духан, па не могу! Могу да не једем и по два дана, али да не пушим, не могу ни један сахат.“ У томе је нешто и истине. Дете узме прву цигаретлу у зубе, па кад повуче неколико димова, усне му побеле, образи дрхћу, на очи се навуче магла и — поврати. Тако и други и десети и стоти пут, али оно не попушта, док се не навикне. Кад се навикне, тражи све јачи духан, па у томе дотерао дотле, да онај врућ дим у груди увлачи, па неки чак и багов — жваћу!! И сад треба, да се одвикне, али и навика једна мука, а одвика — две!“ Сад не повраћа, не дршћу му усне и образи, шта више, бољи апетит добије и слађе пије воду и опет — жао му да се остави духана, па вара и себе и друге, да не може, а кад га притворе, ма и годину дана, он се увери, да — може! Али и опет, кад изиђе, он се поново — учи.

Тако је од прилике и са раскошју. Ударила кола у брег, не може се даље, а мора се! Па, кад не могу, како хоћу, а ја ћу, како — не треба. Каза ће те ми и опет да претерујем. У неким општинама у диштрикту, кад отац не може, да купи кћери сеферине, он јој — арендира. Оде златару, који га познаје, обвеже му што може и за добру аренду, узме неколико сеферина и обеси кћери до — венчања. Ко не верује, нека се обрати на којег дишкрећанина, па ће му посведочити.

У сватовима се особити раскош развија. Безуман обичај да један не ће, да је гори од другога (каква ужасна иронија!), те да не потроши и црно испод нокта, довели

са западом преко Србије и са Истоком на Солун. Од кад је железница порадила, подигла се у Митровици знатно чаршија, а становништво њено јако расте многим мухамеданским досељеницима из Босне, и хришћанским досељеницима, трговцима и занатлијама из овог и из суседних вилајета.

Она је не само у трговачком погледу важна за ове крајеве већ и с војне тачке гледишта, с обзиром на раскрсницу путева у правцу три границе: српске, црногорске и босанско-херцеговачке. Лепа и велика касарна, многи војни депои, седиште војне команде и јак гарнизон одају Митровицу за знатну војну тачку.

Кад сам ја одлазио у Митровицу, онда је у њој — и ако је она само среско место — било угодније и слободније живети, но у окружној Приштини. Но времена су се у Митровици променила, наравно само на — горе. Арнаутска анархија, хајдучија и бес пирују сад и у Митровици своје оргије, као што нам то казују познати крвави догађаји у њој о месојеђама 1889. год., покоље колашинских Срба 1900. год., потоња убиства митровачких Срба и владавина терора, ножа, куршума, отмица и уцена, које засноваше Арнаути: Исија Бољетинац, Исија Ферхатагић, Мустафа-ага и остале крвопије, које плаћене туђим (не турским) новцем, господаре Митровицом, »не примају« руског конзула, кваре железничку пругу итд. Данас је, казују Митровчани, њихова варош црња и гора и од Приштине, па чак и од Вучитрна и Ђаковице.

Ваљда тако мора бити, јер се онима, који чезну за обалама Јегејског мора и солунским белим зидинама, дуже — не чека. А Митровица је прва етапа „Drang nach Osten“ и војног похода »au de la de Mitrovitza«...

По турској службеној статистици има у Митровици до 8000 становника, већином Мухамеданаца, Босанаца и Арнаута. Срба има у Митровици око 180 домова. У три митровачке сеоске парохије има 305 српско-православних домова, а свега у митровачком протопрезвитерату, у који улази и ибарски Колашин, 778 српских домова. Ови су подаци из митрополитских спискова.

Срби имају основну мушку и женску школу (у новој лепој школској згради, грађеној 1890. г.) са два учитеља и једном учитељицом. Имају и једну малу цркву, којом се служе док им се не доврши нова црква, храм Св. Саве, коју су прегли да подигну по новом, модерном плану. У томе им се чине велике сметње, а нарочито заслужном им свештенику и учитељу Јанићију Славковићу, кога су због подизања нове српске цркве омрзли сви Арнаути.

Мухамеданских богомоља (џамија) има у Митровици пет, и више турских основних школа.

су дотле, да родитељи данас своју децу жртвују. Свекар жени, па мора да троши: мење на сто и купује рухо и дукате, а старац дочекује, испраћа и дарује. Да се то избегне, договоре се, да девојка ускочи т. ј. родитељи натерају кћер, да погази образ и поштење, па — како Бог да, да! Сад наравно, по њиховој памети, имају разлога и једни и други да не троше: девојчини родитељи, јер им је осрамотила кућу, а момкови, јер не приличи, кад није ишло по закону.

Дошло се дотле, да деца више и не питају родитеље и да данас ускакање није срамота. Ускочи девојка, па после неколико дана дође с момком, да види родитеље и не — стиди се!

Но има још нешто! Ускочи девојка, а никад није видела момка, или момак довуче девојку, а није ју никад ни видео! Дође леп, красан момак из другог села, па одвуче девојку, а кад стигну кући, он јој прикаже — мужа; другог, гадног, често и ћакнутог!! Је л' те да претерујем?

Ово је тема, о којој би се још много могло писати, а кад би јој прави узрок тражили, могао би и ја овако неписмен читаву књигу написати, којој би почетак био једно, а свршетак са свим — десето, па опет би било логичног закључка Но било како му драго, ово је велико зло и треба га лечити.

Како се лакомислено састају тако се исто лакомислено растају. Момак као момак нађе и другу, па често и трећу, док не изиђе на глас, али девојка, кад ускочи па дође кући, то је право, бедно и несрећно створење. Ако је била код момка недељу или две дана, још покушава, да девује: иде у коло на кокало; неко време вичу за њом: „држ' ту удовицу" па и престану, али која је дуже времена проживила у момковој кући (има која и више месеци, па и година!!!) па се вратила родитељима, не треба, да моли кугу, да је умори; куга ће и сама доћи: њена неприлика удовац са 4—6 деце! И још и тај сматра, да јој је милост учинио, па јој целога века пребацује, да јој он није — први.

Родитељи као, родитељи, бране своје дете: „ал' верујте, господине, баш није могла остати. А' дан на дан, па кол'ко је у Богу дана, салећу је и говоре: хајде па хајде, па има тако, па има овако — ал баш морала! Верујте, да није „чисто" било! Урадио јој, ко је урадио, убио га Бог"!...

Рекох горе, да је ово велико зло и да га треба лечити. А како? Памећу, умереношћу и штедњом! А где ћемо то наћи?

Понајпре: „У српским земљорадничким задругама".

Дишкрећанин.

Нови Сад, 3. априла.

Социјалне демократе у Угарској, држале су о католичком Ускрсу два конгреса. Један у Будимпешти, други у В. Салонти. У Будимпешти донесен је нов програм не за будућност, не програм о томе, на којим основима треба да се изида: социјално демократска држава, већ програм, који треба да се изведе у данашњем друштву и држави. У том програму траже се веће слободе и олакшање радничког стања. У том социјалном програму има много, на што без сумње мора пристати сваки прави демократа и пријатељ народа. Има многога, за шта су се праве народне странке и до сад бориле.

Ми ћемо опширније говорити о том програму. Но упало је у очи, да су вође социјалистичког покрета у Угарској избегли, да метну у свој програм: како мисле да реше народносно питање у Угарској. То питање постоји и оно се мора решити. Зашто социјалисте Угарске турају пред тим питањем главу у песак? Ни је доста рећи: слобода, благостање, братство свију народа. Јер је програм социјалистички извео потанко, шта мисли да учини у погледу слободе и благостања, па је треба извести о оно о народностима.

У Вел. Салонти нашао се један Румун, да напада румунске агитаторе, како они „буне румунски народ против Мађара". То је жалосно. Не буне они против Мађара, него се боре за народносна права. Конгрес је требао да искаже јасно, како мисли да реши народно питање на основу братства и једнакости. Голе речи не врдде. А врло је сумњиво, кад се социјалистичком конгресу нападају они, који се боре за народносна права, која извиру из једнакости и равноправности.

Но као што рекосмо, проговорићемо још о овом.

Нови Сад, 3. априла.

Говор Клофачев. У јучерашњем бр. „Заставе" изнели смо у најкраћем о говору чешког радикалног посланика Клофача о приликама на Балкану. Из тог говора изнећемо оно што је најважније.

Клофач је жестоко осуђивао аустро-угарску политику на Балкану као убитачну. Аустро Угарска изазива балканске државе једну против друге и треба немира на својим границама, које у Ст. Србији сама и удешава, само да би добила повода маширању преко Новог Пазара у Митровицу па касније ил раније до Солуна. Аустро-Угарска је помоћу својих католичких Арнаута и плаћених бегова у Старој Србији прави виновник покољима на Косову. Оваким поступањем хтела је Аустро-Угарска да се опрости Словена а пре свега Срба. Срби су сад већ у највећој узрујаности и готови на рат против Турчина. Аустро-Угарска хтела би да увуче Србију и Бугарску у рат да би ове земље финансијски пропале, те да би тако постале употребљиве за аустро угарску политику. То знају и Срби и Бугари. Прави убица конзула Шчербине је управо била Аустро Угарска, која постоји на Балкану у служби немачког продирања на Исток и језуитизма. Из једног дела Македоније и Бугарске треба да постане једна нова Босна и Херцеговина. Аустро-Угарска која код своје куће уништује Словене, нема ништа да тражи на Балкану са својом пруском и протусловенском политиком. Само сплеткама Калајевим и њему је онемогућено путовање у Скопље и Митровицу. У Македонији је револуција спремљена. Од времена талијанских карбонара још није било такве пропаганде као ове данашње. Турска је по све немоћна. Над реформама тамо нетреба да води надзор једна од заинтересованих држава, већ Француска, и само тако било би спречено проливање крви.

Као што смо већ напоменули говор овај Клофачев бурно је примљен и кад је збор хтео да усвоји једну резолуцију, која обележава Аустро Угарску као непријатеље Србије и Бугарске и опомиње и њих и подјармљене Словене, да се чувају њених сплетака, власт је забранила вођење о тој резолуцији, коју би збор без сумње одушевљење прихватио.

Народни покрет.

Златица. И овдашња црквена општина у својој ванредној скупштини одржаној 2. (15.) марта о. г. закључила је на предлог г. Владе Секулића једногласно, да се осуди ровење калуђерско, те према томе се придружује закључцима новосадске српске православне црквене општине, а уједно изриче поверење мајском сабору за родољубиви рад у корист народа и цркве.

* * *

Трпиња. Наша православна црк.-школска општина упутила је на дра Ђуру Красојевића писмо ове садржине:

1.) Српска православна црквена општина трпињска, цијенећи обилато, а по свету цркву, школу, фундације и цео народ српски митрополије карловачке благотворан рад високог сабора у мајском заседању своме год. 1902. — ријешила је у својој редовној скупштинској сједници дана 30. марта 1903. изразити Високом Сабору своју особиту захвалност на томе узвишеном раду и поверење своје истоме изрећи.

2.) Да се ова српско-православна црквена општина придружи закључцима митрополијског збора држаног 26. јануара 1903 у Сомбору. — У Трпињи, 31. марта 1903. С поштовањем Богдан Палић, председник.

Политички преглед.

Хрватска и Славонија. Поговара се да ће загребачка влада сазвати сабор за месец мај, и то ради продужења индемнитета (државног издавања и плаћања према лањском, одобреном прорачуну.)

Црна Гора. „Глас Црногорца" демантује вест тршћанског „Пикола" о интерју-у његовог дописника са кнежевићем Мирком. Вели, да кнежевић Мирко није примио на пароброду „Панонији" и да је тај штампани интервју проста измишљотина.

Догађаји у Старој Србији и Македонији.

Смрт Шчербине.

Гроф Ламсдорф телеграфисао је руском посланику у Цариград, да је цар Никола својеручно написао на брзојаву, којим му је јављена смрт Шчербине: »Шчербина је умрио као врли јунак вршећи своје дужности.«

Атентатор Халид Ибрахим.

Турске власти сада признају, да атентатора ваља обесити, па је већ и осуђен на смрт. Ибрахим је каплар у 17 пешачком пуку, и није тешко рањен, као што то са турске стране јављају, већ доста лако, у леву руку.

Отштета коју тражи Русија.

Јавља се, да Русија, осим оних 1,200.000 франака, које тражи од Турске у име отштете породици пок. Шчербине, тражи још, да Турска пошље у Стару Србију 20 000 војника из Анадола (Мале Азије), који би имали задаћу, да Арнауте држе стално у запту.

Разоружана чета.

Грчка погранична стража ухапсила је у једном млину крај Калабаке (Тесалији) једну бугарашку чету од 27 момака, која је била снабдевена пушкама, доста пушчаних и 25 динамитских патрона и новцем. Чета та хтела је да упадне у Турску, но она је разоружана и одведена у Пушкалу (Тесалија).

Српски протест.

Српски посланик у Цариграду, генерал Сава Грујић протестовао је код Порте ради претећег држања Арнаута. На то је одговорио турски министар спољних послова, да не прети никакав нападај на српску границу од арнаутске стране. Порта се нада да ће у Ст. Сбији наскоро наступити редовне прилике, и то услед предузетих од власти мера.

Султанова ирада (наредба).

Од неког времена, и то од кад су Арнаути напали на косовску Митровицу објављује по свима местима призренског, пећског и приштинског санџака (округа) једна султанова ирада, која вели, да султан хоће да уведе реформе на корист државе и народа, и да се заповестима султана — калифе — неминовно мора свако повиновати, а ко то не чини, тај није прави Мусломанин. У том смислу проповеда и умирује Арнауте и она, од султана послона комисија хоџа и улема.

Кад су разбили прозоре!

Боже мој, шта све неће људи пронаћи. А нарочито шта све неће пронаћи — Јагићи. Један пронађе да има оно чега нема, а други пронађе, да нема ни оног, чега има.

Јагић, бивши члан саборског одбора, пронашао је да има и оног, чега нема, т. ј. пронашао је невиност патријарха Георгија у ствари дефраудације. А Јагић, професор словенских језика на бечкој великој школи, пронашао је, да нема онога, чега има. Пронашао је, да нема Срба у Босни, Херцеговини и Старој Србији. Јер, као што је он пронашао: У Босни се говори »босанским језиком», а у Старој Србији не говори нико српским језиком.

Срби ђаци, који се уче у Бечу, пронађо-

ше такође нешто. Они пронађоше, да то професор Јагић није чинио бадава. Те се прошле недеље искупише пред његовим станом, и викали су оно, што су викали неки патријарху Георгију на Матичиној скупштини: — Срамота! И полетеше и каменице у прозоре. Због тога су многе ђаке затворили и то из свију крајева Српства.

Ја се познајем с Јагићем од детињства, те одем јуче к њему. Он је био љут, као што је био љут српски народ, кад је он Јагић пронашао »босански језик« и да у Старој Србији нико не говори српски.

— Што сте тако љути и намрштени? — питам га.

— Нисам љут, — каже он љутито.

— На послетку и разумем, прихватим ја. Оно је заиста дрско што су вам Бугари урадили.

— Шта су ми урадили Бугари? пита он.

— Ја знате долазим из Париза, па сам читао у француским новинама, да су се Бугари дерали под прозорима и вређали вас.

— Какви Бугари? каже он. То су били Срби господине мој, Срби.

— Боже сачувај, то нису били Срби.

— Шта нису били! Полиција је многе затворила. Идите па питајте.

— Е онда су сигурно били Срби из Србије.

— Та не само из Србије, него их је било из свију српских крајева. Било је Срба и из Србије и из Аустрије и из Угарске и из Босне и Херцеговине...

— Није него још шта! опирем се ја. Зашто не кажете да је било чак Срба из Старе Србије.

— Није их било! каже он љутито. Ал није их било зато, што из Старе Србије нема овде никог на великој школи. Ал не би ни они били друкчији. Познајем ја вас Србе. Сви сте ви једнаки и овде и у Србији и Босни и Старој Србији и Маћедонији — свуда.

— Ама за бога, кажем му ја, немојте тако ватрено, јер зар не знате, да нема Срба. Нема их у Босни, нема у Херцеговини, нема у Старој Србији. Зар сте већ заборавили што сте мало пре писали.

Он поцрвене као рак, а ја му добацим. — Видите како је! Морали су Срби да вам разбију прозоре, па тек онда да пронађете да их има.

И кад силажах низ степенице, мумлао сам у себи: — Тешко оном но данас ћути. Тај и не живи.

Вести из места и са стране.

Нека је срећно!

У данашњем броју „Заставе“ почели смо доносити по азбучном реду фирме наших трговаца, занатлија лечника, адвоката, новчаних завода, гостионица и т. д. То је да околина, која долази у поједина места, буде обавештена где може што наћи. То је, да се знамо и познамо, те кад затреба да се обратимо један на другог.

У овој ствари и овој врсти огласа ми смо одредили такву ниску цену — 4 кр. за 52 пута — да смо на корист „Заставе“ сасвим заборавили. Наша је цел била друга. Ми се надамо, да ће се ова корисна рубрика знатно проширити и да ћемо искупити свакога, ко жели да ступи у свезу са светом који ради, отима се, хоће да живи.

На почетку још ово. Огласе, који су нам стигли последњег дана, нисмо могли уврстити. И штампарија није за овај број још добила слова, за ове огласе. Па мислимо да све ово још згодније и прегледније удесимо. За сад и опет велимо: Нека је сретно!

Српска занатлијска ратарска читаоница у Н. Саду

имаће другог дана Ускрса, по подне у 3 сата свој први недељни разговор. Говориће се о питању:

Како да се уреди ова читаоница, да у свему одговара својој задаћи?

У овом пријатељском разговору могу и треба да учествују сви чланови. — Ми се падамо, да ће овај први „недељни разговор“ бити од користи и да ће се чланови читаонице искупити у великом броју.

Главна скупштина деоничарског друштва „Рада“

биће у Новоме Саду, 8. (21.) априла на трећи дан Ускрса, 11½ часова пре подне, у просторијама „код 3 круне“. — Ово „друштво за издавање српских књига и новина“ лепо напредује; оно је узело у своје руке и издање „Заставе“, те се надамо, да ће деоничари његови доћи у што већем броју на главну скупштину, како би припомогли, да ово друштво крене још јаче унапред.

Осуђени ђаци у Бечу.

Од оних Срба ђака, који су у Бечу демонстровали против професора Јагића, осуђена су двојица на по 3 дана затвора.

Поклон бечкој „Зори.“

Позната и призната коморна виртуоскиња у Бечу, Марија пл. Уншулд, која је давала и у Београду в ше концерата, поклонила је чист приход свога последњег добро посећеног концерта у дворани бечког „музик ферајна“ „српском академском друштву „Зори,“ за потпору сиромашних српских ђака.

Штрајк зидара.

У Загребу штрајкују (обуставили су рад) сви зидари. Грађевинари изјављују, да никако не могу пристати на повишење надница, ни на друге, од радника тражене уступке.

Увоз живине у Аустро-Угарску.

У Аустро-Угарску је у току прошле године увезено 3·6 милиона комада живине у вредности од 5·9 милиона круна. Највише је увезено из Србије, 1·7 милиона комада, па онда 940,000 комада из Русије, 380.000 из Румуније и 360.000 комада из Италије.

Италијанска стручна мисија у Црној Гори.

Одабрано друштво из Италије предвођено г. графом Пијером Фоскари, потомком велике дуждевске породице, стиже ономадне из Млетака у нашу приjестоницу да проучи по унутрашњости природне услове за покретање питања о гвозденом путу и о експлоатисању шума и руда у Црној Гори. Са г. графом Фоскари путују г. инжинир Гале, рударски надзорник млетачке области, г. Колети стручњак за шумарство, па г. г. Дешковић, Дудан и неки шумирски и рударски нижи чиновници. Ова стручна мисија прошла је у приморску област до Бара и Улциња, па пошто је прегледала ове градове и наше приморје, кренула је у шумске пределе морачко васојевићке области. Г. граф Фоскари повратиће се ових дана на Цетиње, а остала мисија продужиће своје проучавање природног блага наше земље.

„Г. Ц.“

Ђубрење ваздухом.

Нарочито пажњу изазвало је пре две године дана предавање чувеног енглеског физичара Вилијема Крукеса, у коме је доказивао могућност да се може употребити природан азот из ваздуха на добивање ђубрета. Он је том приликом указао да се врло лако и у кратком времену недостатак у природном ђубрету за гнојење њива за пшеницу може наћи у огромноме ваздушном мору у коме има и сувише азота, те ће он једном морати постати животно питање за човечанство. У Америци се — како јавља Electrical Review — образовало једно друштво које ће на Нијагарином водопаду подићи једну велику фабрику за добивање ваздушног азота; а ту већ има нешто мало фабрике подигнуто, и водена снага служи јој врло корисно. Она се састоји из једног малог простора високог 10 стопа, кроз који се одводи хладан ваздух. Тај се ваздух излаже утицају електричног изпражњача у облику врло савијених лукова, где азот дође у додир са кисеоником. Ова оксидисања угљеника одводе се цевима у додир са припремљеном материјом која је потребна да је уједине с ђубретом, на пр. сода, калијум, а одатле се после добива салитра. Ако се оксидисање одведе у воду, може се добити салитрина киселина. Може се само замислити колико ће користи донети човечанству овај изуметак.

Како се човек најбоље одмара.

Могло би се мислити да се човек одмара како ваља тек кад лежи у кревету у хоризонталном положају и то налећке. Др. Шрое доказује у једној расправи у „часопису за негу болесника“, да није баш тако лако одговорити на ово питање. Потпун мир човечјег тела наступа тек онда, кад сви мишићи могу да се успавају. Сви се делови тела морају по закону о тежи подупрети; сем тога мора се напор мишића који имамо у мировању, ограничити на најмању меру. Др. Шрое мисли, да се можемо најбоље одморити у оном положају, који заузимамо кад хоћемо да се љуљамо на столици, нарочито кад су ноге и глава ма на који начин подупрте. У хоризонталном положају у кревету не може се лако добити потпуно умирење мишића. Само главу подупиремо нарочитим подметачима, како бисмо постигли мир извезних мишића, а тако исто и леђа и крста да би добили одмор они мишићи који служе трупу на прегибање. Пре свега ноге се не могу одморити како ваља у хоризонталном положају, јер увек остају у напрегнутом стању један део мишића. С тога многи људи подмећу под ноге подметаче, као и под главу, а многи више воле да леже поребарке, јер су им тада цеванице од ногу према бутинама у положају правог угла, или бар приближно томе положају. Само се у таком положају ногу може постићи довољно умирење мишића. Наизменичним превртањем с једне стране на другу, здрав човек може у разним положајима одморити разне мишиће. Болесни пак, нарочито грудобољни и они који имају мана у срцу, не могу никако да поднесу хоризонталан положај, с тога се многи болесници осећају удобније у наслоњачи него у кревету, нарочито кад је наслоњача тако удешена, да се сви делови тела могу одмарати.

Брзојави „Застави.“

Стигли 3. априла.

Спречене ђачке демонстрације.

Загреб. Ђаци хтедоше синоћ обилазити градом са црним заставама и црним таблама, на којима беху исписани натписи: „Слава мученицима из Запрежића! Хрватски народ“. — Но полиција и жандармерија је то спречила.

Здравица краља Александра.

Београд. При свечаном ручку у двору приликом прославе десетогодишњег ступања на престо краља Александра наздравио је краљ велећи, да је данашње стање озбиљно за све балканске народе, и да се ближе важна судбоносна времена.

Из угарског сабора.

Будимпешта. Пре дневног реда говоре посланици: Окулићани, Раткаји, Пап у ствари печујских кадета. Министар домобранства одговарао им је па уједно и на интерпелацију због Гот-ерхалте.

Изгорео петролеум.

Њу-Јорк. У петролеумском крају Сплиндетен (Тексас) изгорело 250 извора петролеуиских. Штета износи на 10 милијуна долара.

Трговина.

НОВИ САД, 3. априла 1908. г. Пшеница прве квалитете нова 7 фор. 50 — — н. Пшеница средња 7 ф. 30—40 н. Пшеница лакша роба 7 ф. 10—20 н. Пшеница — ф. — н. Јечам 6·— ф. Зоб 5·60—80 ф. —— н. Кукуруз у зрну 6 ф. 30—40 ·— н. у зрну нови — ф. ——— у клипу — ф. ——— н.

Маст 76 фор. Сланина сува 76 фор. дебела паљена 76 фор. Све од 100 килограма.

Књижевне вести.

Изишла је нова књижица:

Нови закони у Црној Гори

ЗАКОНОДАВНО РАСМАТРАЊЕ

написао

Др. Жарко Миладиновић,

адвокат и председник друштва „Рада“ у Руми.

Цена је књизи 50 пот., са поштарином 55 пот.

Препродавци имају 30 проц. рабата.

Може се добити код писца или код г. Косте Лере, Нови Сад.

П. Н.

Част ми је известити поштовану публику из места и са стране, да сам отворио у *Новом Саду у Дунавској улици бр. 22.*

ЦИПЕЛАРСКУ РАДЊУ

најмодернијих фазона, као и од најфинијег материјала, а све уз најниже и солидне цене.

Уложио сам себи труда, да све моје п. н. муштерије тачно и солидно задовољим, те их молим, да ме са цењеним наредбама не обилазе.

С поштовањем

Кузман Јуришић, ципелар.

253 1-1 Нови Сад, Дунавска улица бр. 22.

Гојење свиња кромпиром.

По „Тежаку“.

Гојење свиња предузима се ради добијања: меса и масти. Гојење само ради меса код нас се врло ретко предузима. Гојење, пак, ради добијања масти или сланине врши се редовно.

Од тога, како се свиње буду храниле и неговале за време гојења, зависиће и успех самога гојења. Ако се храна изабере како треба, и ако се ваљано спреми, па уредно и на време даје, у толико ће и успех гојења бити бољи и јевтинији.

Обично се држи да је гојење свиња лака ствар. Треба само набавити свиње, затворити их, спремити хране и онда је учињено све што се могло учинити. Док у ствари није тако. Има вештине у гојењу свиња. И, ко је овом послу вештији и вичнији, тај ће своје с мање хране, пре угојити и изаћи на трг, но онај који то »од ока« врши. Ако се, дакле, при гојењу свиња буде на све пазило, како треба, онда је успех осигуран.

После добро одабраних грла за гојење, главно је обратити нарочиту пажњу на спремање и справљање хране и на давање исте свињама.

За храну свиња код нас, обично се употребљава: кукуруз, јечам, а ређе овас (зоб). У почетку храњења дају се свињама још и дулеци (бундеве), са разним лишћем и травом, али то бива за кратко време.

Кад се даје зрнаста храна, она се даје: цела или прекрупљена. Кад ће се давати цела или прекрупљена зависи од тога: како је кад свиње радије једу.

Страни гајачи, сем наведене хране, којом се свиње код нас хране, за гајење употребљавају: кромпир, мркву, цибру од кромпира, која се добија при разним фабрикацијама; пиварски требер, ланено семе, грашак, боб, пшеничне и ржане мекиње. Али најчешће употребљавају за храну кромпир. Они то чине с тога, што им је кромпир од свега материјала најјефтинији, и што њиме увек свиње добро погоје.

Ну, при свем том, нужно је напоменути, да кромпир овакав какав се с њиве добија не само што није добар за гојење, већ не може послужити ни за одржавање живота. Али, кад се са додатком које друге врсте хране спреми, постаје изврсна храна за свиње.

Има више начина како се кромпир може спремити за храну. Неколико од тих начина поменућемо; па ко жели да се којим начином послужи при спремању и справљању хране, може то чинити.

Први начин:

Треба узети извесну количину хлебнога квасца, па га у топлој води толико размутити да не остане од њега ни једне грумуљице. Кад то буде готово, треба узети простог не просејаног пшеничног или ржаног брашна па га с тим квасцем размутити да постане потпуно једнолика смеса, и онда оставити на какво топлије место да ускисне. Кад се примети да је каша ускисла, треба јој додати топле воде и још мало брашна, па опет оставити да и даље кисне.

Међу тим док се ово спрема, треба скувати кромпир и добро га изгњечити, па кад предња смеса ускисне, онда насути онај угњечени кромпир у њу и добро измешати да представља једнолику масу, па и то оставити неко кратко време да кисне. Ако је време топло, или ако је локал у коме се ова храна спрема топао, врење ће наступити пре, а са њиме је и само спремање довршено.

Што је квасац киселији, у толико ће свињи спремљену храну радије јести.

У почетку храњења ова храна треба да је жића, јер ће је свињи радије јести. Па с тога ако је нешто гушћа справљена, треба је разжидити млаком водом, а још је боље кад се у њој размути мало квасца.

Овако спремљену храну треба давати три пута на дан и свињи ће веома радо јести и од ње приметно напредовати.

Други начин изостављамо, јер није за наше прилике.

Трећи начин:

Треба кромпир скувати, но тако, да не буде потпуно куван. За тим му треба додати потребну количину прекрупе од овса или јечма, па онда прелити врућом водом, измешати добро и оставити да ускисне. И тиме је храна спремљена, те се може давати. И на овај начин спремљену храну свињи веома радо једу.

Четврти начин:

Кад се кромпир за храну на овај начин спрема, треба га најпре добро опрати, па затим скувати и добро угњечити и насути вруће воде и тако измешати да постане једнолика смеса. Кад то буде, онда треба целој овој количини додати једну трећину какве прекрупе, па опет добро измешати. После, пошто се ова смеса охлади, треба јој додати квасца и оставити да ускисне.

С јесени, кад време нешто захлади, на овај начин спремљена храна може трајати 3—4 дана а да се не уквари.

У почетку је свињи веома радо, а доцније, кад се отпочну гојити, мање једу.

Ова три начина, као најглавнија, на које се справља храна од кромпира за храњење и гојење свиња, навели смо само с тога, да се и код нас свињи отпочну хранити кромпиром.

Кукуруз и јечам којима се свињи код нас обично хране, неки пут су тако скупи да нема рачуна гојити их њима, а нарочито кад је цена свињама ниска.

У том случају, рачун ће се наћи само онда ако је и храна којом свиње хранимо јефтина.

Кромпир спада у јефтину храну, јер свуда може добро да роди, па би било корисно, да се и наши гојачи упознаду са спремањем хране од кромпира за гојење свиња.

Кад се неће да свиње дају само маст и сланину него више меса, онда их треба хранити кромпиром.

При храњењу свиња на овај начин, треба обратити особиту пажњу на чистоћу судова, а нарочито ако су дрвени.

Ова је храна иначе кисела, па ако се после сваког хранења судови добро не очисте и не оперу и сами ће ускиснути, те свиње из њих неће моћи јести. Нарочито лети треба обратити велику пажњу на чистоћу судова, јер тада и некисела храна лако ускисне, те квари судове а камо ли кисела.

С тога дакле, потребно је судове после сваког храњења добро опрати и оставити да се оцеде и осуше до друге употребе, другога храњења.

За време, докле се свиње овом храном хране, треба свињац чисто држати и балегу редовно из стаје или обора износити; лети пак спремити им и воде за купање, а за пиће у сваком случају давати довољно чисте и свеже воде.

Каламљење ораха.

У новије доба почели су западни воћари орахе каламити, па су постигли лепе успехе. За каламљење се узимљу двогодишње младице, ископају се и одсеку испод врата. Сад се узму врхови једногодишњих летораста, који нека се оставе дугачки 10 сантиметара.

На младици се направи исечак, а гранчица се томе згодно одсече. Сад се споји гранчица са подлогом, увеже се у замаже воском. Тако окаламљен орах се закопа у клијалиште, да накаламљено место буде 3—5 сантиметара закопано под земљом. Клијалиште се покрије прозором и држи дотле затворено, док гранчица не потера. Кад је потерала, треба прозор поступно отварати тако, да се скину сасвим, кад младар израсте за 10 сантиметара.

За хладна времена и у вече треба прозоре затварати. Најзгодније доба за каламљење ораха је је пролеће, концем фебруара или почетком марта.

На јесен или идућег пролећа поваде се калами из клијалишта и пресаде на стално место.

ГВОЖЂАРСКО-ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

МАРКА МАРЦИКИЋА

у Паланци

треба једног спомоћника. 249 2—3

КУЋА

у ДОЉОВУ,

број 919. у којој се сада налази мешовита трговина, саетоји се из једног локала за дућан, две собе за становање, једне велике собе, која се може за гостионицу употребити, две кујне, предсобља, кујном за прање, шталом, шупом за дрва и кола, подрумом, једном великом кречаном, магазином за жито, две спретне котарке, у које свега може да стане 700 метарских центи, и припадајуће две башта, а лежи на врло добром (без конкуренције) месту из слободне руке и под врло повољним условима продаје се. Ближа извешћа даје Антон Ђалош у Dolova (Torontál megye). 252 1—3

ПРОДАЈЕ СЕ

НОВА КУЋА

са уређеним дућаном мешовите робе.

Кућа је пре 6 година зидана по новом стилу, лежи на најлепшем месту на раскршћу. Имаде подрум, штала чардак а кућни плац износи три четвртине са шљивиком. У селу, које је 12 километара од Руме удаљено нема Србина трговца, већ један Чивутин. Место је чисто српско и имаде великог промета на Сави. Због премештаја продаје се из слободне руке и под врло повољним условима. Обратити се треба под шифром „Продаја“ на администрацију „Заставе.“

ПРВИ СРПСКИ ФОТОГРАФСКО-УМЕТНИЧКИ И УВЕЛИЧАВАЈУЋИ ЗАВОД

ИВАНА Ј. СТОЈКОВИЋА

У НОВОМ САДУ

ГЛАВНА УЛИЦА БРОЈ 25.

У издању подписаног изашла је најновија слика

Др. Јована Јовановића-Змаја,

нашег дичног песника чина Јове.

Слика је од свију досадањих слика, највернije по фотографији израђена у сликорезу на најпостојанијем кина-папиру, у попрсју скоро природне величине 60:80 ц. м. са својеручним потписом. Цена је једној слици само 4 круне; са паковањем 30 потура више.

Препродавцима и школама кад поруче најмање 10 комада за готов новац дајем 25% рабата и франко поштарина и паковање.

По жељи разашиљем исте слике и оквирене, готове, само да се закаче, оквири су 10 ц. м. широки, прави чешки фабрикат а имадем их на избору златних, антик-златних, црних са антик-златом, и мрких браун са антик-златом. Такав оквир са сликом заједно стаје комад 12 круна, са паковањем 14 круна.

Поруџбине се извршују најтачније само за готов новац или пошт. поузећем (Nachnahme). За солидну послугу јамчим. Са одличним поштовањем

ИВАН Ј. СТОЈКОВИЋ, издавач.

2—50 246

Српска Учитељска Новчана Задруга у Новом Саду

(удружење с ограниченом одговорношћу).

Задруга даје **зајмове** под повољним условима.

Прима **улоге** уз највишу камату.

Радни су часови уторником и суботом од 5—6 сати после подне и четвртком од 11—12 пре подне. Редовна је цензура четвртком.

Задруга се налази у кући одма до средиште српске народне школе.

УПРАВА.

8—24 8

XII. КРАЉ УГАР. ПОВЛАШЋЕНА РАЗРЕДНА ЛУТРИЈА

110.000 ЛОЗОВА 55.000 ДОБИТАКА

сваки други лов мора се са добитком вући.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК У СРЕТНОМ СЛУЧАЈУ

1,000 000 Круна а премија 600.000 Круна

Многи играчи из моје главне колектуре постигли су лепе добитке.

Цена за I. разред 1/8 К 1·50, 1/4 К 3·—, 1/2 К 6.— или цели лов К 12.

Наручбине поштом извршујем тачно.

Ко жели може лов купити у главној колектури банкарске и мењачке радње

Мирослава Спајића

у Митровици Сремској.

245 3—28

ГОЛУБ

ЛИСТ ЗА СРПСКУ МЛАДЕЖ СА СЛИКАМА

излази у Сомбору двапут месечно на великој осмини, а стаје на целу годину 3 круне, а за Србију 4·50 динара, за остале земље 4 круне. Овај омиљени дечији лист излази сад у 25. години својој. И сад га уређује Јован Благојевић, учитељ српске више девојачке школе, а издаје књижарница **Мил. Каракашевића у Сомбору**. Ово је најјефтинији лист наше омладине, узданице народне. — Скупљачи претплате добивају на 10 претплатника лист на дар или новац за исти лист. Лист се не даје на вересију. Поједини бројеви радо се шиљу на углед. Нека је овај стари и омиљени познаник наше нежне омладине топло препоручен свакој српској кући. Ако иоле буде одзив повољан, то ћемо крајем године дати сваком претплатнику једну књигу на дар.

229 2—10

ЕКСПОРТ НАМЕШТАЈА

2—50 243 и

посредовање директног купа за бечки намештај

М. ДИМОВИЋ

Wien, V. Schlossgasse Nro 18.

Ценовници бадава и франко.

Ради породичних околности продаје се јефтино

Воденица-поточара

са ваљком удешена, здање је на спрат са 4 собе. Иста поточара налази се у средини места и даје се преустројити у **парни млин**. Пошто је добра за ујам и продају брашна.

237 2—3 **Хајнрих Шнајдер**

власник у **Каменици** *код Петроварадин.*

Комплети „Невена“ за 1901. и 1902. год. укоричени, могу се добити по 5 круна у администрацији „Невена“ у Новом Саду.

Мали огласи.

Под овим насловом доносићемо **АЗБУЧНИМ** редом фирме и имена трговина, занатлија, гостионичара, новчаних завода, разних подузећа, адвоката, лечника, и т. д. Ови ће огласа излазити 52 пута годишње и то најмање 30 пута у бројевима од петка, који су распрострти у више хиљада примерака. Цена је од реда годишње 4 круне. У местима у којима буде било само један оглас, плаћаће се и они редови, у којима је назначено место и врста радње, што ће изпасти укупно два реда

Баваниште.

В, Јовановић, гостионичар преко од општ. куће,

Будимпешта.

Арсен Мудрински, обућар, vás u. kerepesi út sarok.

Бела Црква.

Браћа Ђорђевић-Нанчић мануфактурна и моде трговина, „код белог голуба“ у сопств. кући.

Јоца Стефановић, шпецерајска трговина „код главе шећера.“

Вел. Бечкерек.

Живојин Терзин, мануфактурна трговина „код Баће свирца“.

Милан Михајловић Јарковчанин, памучарска трговина.

Беч.

Вел. Бингулац, комисионарска радња, Wiedener Hauptstr. 10 II. St.

Винковци.

Филијала творнице намештаја и покућства:

Божић и Мецинг из Осека.

Вировитица.

Филијала творнице намештаја и покућства:

Божић и Мецинг из Осека.

Вуковар.

Никола Бингулац, кројачка радња, главна пијаца у сопственој кући.

Жабаљ.

Коста Михајловић, шпецерајска, гвожђарска, креча трговина и гостионица.

Новчани завод:

I. Задруга Срба Шајкаша за међусобно помагање и штедњу.

Плаћа на улоге 6%. — Дани цензуре су вторником и суботом.

Ириг.

Ђорђе Пуљо, гостионичар и хотелијер.

Лазар Недић, стаклар преко од велике чесме.

Горњи Карловац.

Никола Дубајић, гвожђарска трговина.

Миле Куга, гвожђарска трговина.

Браћа Милићевић, мануфактурна трговина.

М. Влатковић, трговина готовог одела.

Велика Кикинда.

Светозар Новаковић, уметнички бравар.

Сергија Којић, дрворезац и позлатар.

Ђура Милић, трговина разне пернате живине.

Младен Кристифоровић, кројач, главна ул.

Петар Ракић кројач свештенич. и мушког одела.

Милош Тешић кројач војног и цивилног одела.

Миливој Лотић, мануфактурна трговина.

Никола Милић, месар.

Стеван Радонић, израда црквених утвари.

Урош Малогајски, папуција.

Милан Вукић, сарач.

Живан Чоков, сатлер и лакирер.

Ђока Недучин и друг, пециво ракије и трговина шљивовице и комовице.

Миша Ђуричин, четкар.

Шпецерајске трговине:

К. М. Мирков, главна пијаца.

Милан Т, Мирков.

Александер Ранков.

Митровица.

П. А. Искрић, галантеријско-помодна трговина.

Душан С. Јовановић и др. мануфактурна трговина.

Мирослав Спајић, мењачница, продаја и куповина дуката.

Нови Сад.

Адвокати:

Др. Стеван Адамовић, грчка улица број 3.

Др. Тоша Гавански, дунавска улица број 13.

Др. Миливој Григоријевић, грчка ул. 10.

Др. Бранко Илић, ћурчијска улица број 11.

Др. Паја Јанковић, грчка улица број 7.

Ђока Радовановић, лебарска улица број 8.

Вербери:

Владимир Угришић, лебарска улица број 6.

Винарска радња:

Александар Адамовић, пецара комовице, шљивовице и коњака, — продаја на мало, господска улица број 8. и житна пијаца број 10.

Воскари и колачари:

Мија Чупић, ћурчијска улица број 30.

Галантеријско-помодне трговине.

Браћа М. Поповићи, главна улица.

Гвожђарске трговине:

М. Вулпе, код „Плуга“, темеринска улица бр. 12;

Антон Георгијевић, код „Златног звона“, главна улица број 4.

Гостионичари и хотелијери:

Стева Димитријевић, код „Камиле“.

Тима Јерковић, кисачка улица.

Вуја Пуповац, лебарска улица број 3.

Јован Ђорђевић, темеринска улица број 17.

Мехмед Арнаутовић-Тешњак, босанска кафана са конаком, футошка улица број 18.

Зидари:

Васа Каћански, Фрање Листа улица број 7.

Казанџије:

Милан Т. Јовановић, казанџијска улица.

Књижаре:

Милан Ивковић, преко од владичанског двора.

Глиша Лазаревић, дунавска улица број 5.

Браћа М. Поповићи, главна улица.

Творница каруца и кола:

Јован Мунћан, кисачка улица.

Књиговезачке радње.

Милан Манојловић, ћурчијска улица бр. 6.

Кобасичари:

Филип Михајловић, житна пијаца.

Кројачке радње:

Теодор Гајић, лебарска улица бр. 12.

Витомир Ф. Куруца, дунавска улица број 4.

Лекари:

Др. Јефта Стојаковић, главна улица бр. 25.

Др. Ђура Трифковић, ћурчијска улица број 11.

Мануфактурне трговине:

Гавра И. Полит, код „Златн. лафа“ ул. бр. 15.

Давид Ћурчић, глав. улица у сопственој кући.

Петар Матић, код „Беле Лале“, главна ул. 11.

Мерници:

Стеван Славнић, главна улица број 25.

Новчани заводи:

Српска задруга за међусобно помагање и штедњу. *Основана 1870. год.*

Цензура: сваког понедељника среде и петка, свагда у 10 сати пре подне.

Српска Учитељска Новчана Задруга

у црквеној кући, житна пијаца број 3.

Стовариште мушког и женског одела:

Капамација и Бонди, главна улица број 3.

Осигуравање живота и ренте:

Коста Шипош, гл. инспектор за Бачку и Срем холандског осиг. друштва — Петефи ул. 30.

Опанчари:

I. Српска опанчарска задруга, у Чавићевој кући, главна улица.

Памучарска трговина:

Јован Т. Чавић, код „Преље“, главна улица.

Продавац птица:

Лазар Лучић, темеринска улица.

Погребна подузећа:

„Конкордија“ Ђуре Стојковића, ћурчијска ул. 15.

Паја Марковић, Дунавска улица.

Филијала творнице покућства:

Божић и Мецинг, из Осека, дунавска улица.

Папуџије:

Милан Радујков,

Подузимачи за иконостасе и Христове гробове.

Лука К. Алексијевић.

Никола Ивковић, дунавска улица.

Радња свештеничких хаљина, појасева и шешира:

Никола Ивковић, дунавска улица.

Обнављање старих иконостаса и св иконa:

Лука К. Алексијевић.

Набављање црквених звона:

Лука К. Алексијевић.

Трговина барјака и застава за школ , певачке дружине и друштва:

Лука К. Алексијевић.

Набављач стаклених прозора са светитељима:

Лука К. Алексијевић.

Трговина са рибом на велико и мало:

Фрања Ловрековић, Сечењијева улица 9.

Сарачи:

Тодор Никетић-Бошко, дунавска ул. 10.

Фабрика сирћета и сирћетне есенције:

Милан Лакић и др. главна улица.

Стовариште надгробних споменика:

Паја Марковић, дунавска улица.

Стаклари:

Тоша Алабурић ћурчијска улица бр. 12.

Сликарски уметнички завод:

Иван И. Стојковић, главна улица бр. 25.

Трговина црквених утвари:

Лука К. Алексијевић.

Милан Ивковић, преко од владичина двора.

Никола Ивковић, дунавска улица.

Ципеларске радње:

Прва српска ципеларска задруга. Стовариште ћурчијска бр. 11. — Радионица гл. ул. 8.

Младен Ивошевић, у кући Матице Српске.

Кузман Јуришић, дунавска улица бр. 22.

Ћурчијске радње:

Милан Винокић, ћурчијска улица број 8.

Гавра Нецков, ћурчијска улица број 16.

Ђорђе Пушић, ћурчијска улица.

Шпецерајске трговине.

Давид Ћурчић, главна улица у сопственој кући.

Ђока Мољац, кисачка улица.

Стојановић и Радовановић, „код лафа“ гл. улица.

Шпецераја, материјала, боја и варива трговина на велико и мало.

Никола Димовић, код „Црвеног рака“.

Шеширџије.

Петар Маркуш, главна улица.

Осек.

Творница покућства и атеље за декорације:

Божић и Мецинг, горњи град.

Нова Паланка.

Гвожђарска и шпецераја трговина:

Марко Марцикић.

Перлез.

Коча Поповић, мануфактурна и шпецераја радња.

Коста Ракић, мануфактурна и шпецераја радња.

Сегедин.

Милошко Марков, гостионичар, iskola u. 14.

Милан Недељковић, власник извора горке воде.

Велимир Јовановић, шпецераја и боје радња.

Шандор Мајски шпецерајска трг. iskola u. 3.

Шид.

Милан Шалош, гостионичар.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.